

Mrozewicz Leszek, *Badania prozopograficzne w Poznaniu (Komunikat)*, „Balcantica Posnaniensia. Acta et Studia” 1995, t. 7, s. 274–275.

<https://doi.org/10.14746/bp.1995.7.33>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/54231>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

We wschodniej części odcinka IV – poza Budowlą z Portykami – natrafiono na trzy poziomy cmentarzysk. Jedno z nich składało się z grobów wykonanych z dużych dachówek, drugie – z grobami jamowymi – pochodziło prawdopodobnie z VI w. n.e. Pochówki szkieletowe były bez wyposażenia. Kolejne cmentarzysko, leżące praktycznie pod humusem, może być datowane na 3 ćwierć X w. W dwóch szkieletowych pochówkach znaleziono charakterystyczne dla X w. kolczyki z brązu. W trakcie prac archeologicznych w tej części odcinka IV odsłonięto także szereg murów różnych budowli, nie zamykających się jeszcze w zwarte kompleksy, pochodzących z przedziału chronologicznego IV–VI w. W jeden z takich murów, wzniesiony na stylobacie dawnego szpitala wojskowego, włożona była rzeźba marmurowa o długości 1,6 m, przedstawiająca leżącą nimfę. Sposób opracowania szaty sugeruje, że powstała ona w okresie Sewerów i najpewniej stanowiła element fontanny. Użyty do wykonania tej rzeźby marmur pochodził z Prokonazu. W tym samym murze odkryto także ołtarz poświęcony trackiemu Sabadiosowi.

W kolejnej kampanii planowane jest odsłonięcie zachodniego skrzydła *valetudinarium* oraz przebadanie łaźni flawijskiej – aż do odtworzenia jej kompletnego planu – a także zamknięcie późnej zabudowy we wschodniej części odcinka IV w zwarte kompleksy.

Piotr Dyczek

BADANIA PROZOPOGRAFICZNE W POZNANIU

(Komunikat)

Od wiosny 1992 roku realizowany jest w Zakładzie Historii Starożytnej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu projekt badawczy pn. „Prosopographia Moesiaca”¹. Celem jego jest stworzenie wyczerpującej prozopografii rzymskiej prowincji *Moesia*, w pierwszej kolejności *Inferior*. Pod pojęciem „wyczerpująca” rozumie się prozopografię, która obejmie wszystkie warstwy społeczeństwa tej prowincji, od grup najniższych po przedstawicieli stanu senatorskiego (namiestnicy prowincji, legaci legionów), od pierwszej połowy I wieku przed (pojawienie się Rzymian nad dolnym Dunajem) do początków wieku VI po Chrystusie. Swym zakresem objąć ma ona nie tylko mieszkańców Mezji *sensu stricto*, ale także te osoby, które zetknęły się czasowo bądź pozostawały w jakichkolwiek relacjach z tą prowincją. Przy tak szerokim ujęciu jest rzeczą naturalną, że prozopografia prowincji Mezji stanie się w pewnym momencie (przy najniższych grupach społecznych) onomastycznym rejestrem imion własnych, bo o wielu osobach nic więcej nie potrafimy powiedzieć. Niemniej realizatorzy projektu wychodzą z założenia, że sens tworzenia prozopografii prowincjonalnej zostanie spełniony tylko wtedy, jeśli obejmie ona absolutnie wszystkie osoby z tą prowincją związane².

Przyjęte ramy chronologiczne same narzucają podział planowanego dzieła na trzy tomy: dwa pierwsze obejmować będą pryncypał, trzeci natomiast poświęcony będzie epoce późnego Cesarstwa (najdalej do Justyniana Wielkiego). Podział taki dyktuje nie tylko periodyzacja dziejów państwa rzymskiego, lecz także źródła, będące podstawą opracowania: dla I–III wieku są to przede wszystkim inskrypcje, dla okresu późniejszego przeważają teksty literackie. Zmienia się również stratyfikacja wewnętrzna społeczeństwa rzymskiego, co z kolei narzuca konieczność innego porządkowania materiału.

¹ Dotowany przez Komitet Badań Naukowych. Zob. L. Mroczewicz, *Prosopographia Moesiaca. Programprämissen*, w: *Prosopographica*, Poznań 1993, s. 7–21.

² Por. A. Mócsy, *Die Bevölkerung von Pannonien bis zu den Markomannenkriegen*, Budapest 1959; L. Barkóczi, *The population of Pannonia from Marcus Aurelius to Diocletian*, *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 16, 1964, s. 257–356; D. Kanatsoulis, *Prosopographia Macedonica. From 148 B.C. until the time of Constantin the Great*, Chicago 1984; walory badań onomastycznych najlepiej prezentuje praca: G. Alföldy, *Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatia*, Heidelberg 1969; por. także moje rozważania w: *Prosopographia Moesiaca*, s. 11–12.

Ujęcie epoki pryncypatu w dwóch oddzielnych tomach znajduje uzasadnienie w historii prowincji. Osobno opracowana musi być Mezja niepodzielona (a więc do roku 86): będzie to tom I. Drugi natomiast obejmie Mezę Dolną (*Moesia Inferior*) od jej powstania do schyłku III wieku (reformy administracyjnej cesarza Dioklecjana).

W obrębie każdego tomu zachowany zostanie podział zgodny ze stratyfikacją społeczeństwa rzymskiego, tj. senatorowie, ekwici, arystokracja municypalna, jak i specyfiką lokalną: legionieści, żołnierze wojsk pomocniczych, inni. Trzeci tom uporządkowany będzie nieco inaczej: administracja państwowa, hierarchia kościelna i męczennicy chrześcijańscy, napływowa ludność barbarzyńska (elita), inni. Oczywiście, jest to w tej chwili tylko koncepcja robocza, która w trakcie prac na pewno ulegnie niejednej jeszcze modyfikacji.

Zakładamy, że każdy z tomów dzielić się będzie na części (fascykuly, np. „Senatorowie na obszarze Mezji niepodzielonej”), ukazywać się one będą oddzielnie, aby przez to przyspieszyć publikację partii gotowych. W tej chwili ukazała się praca poświęcona legionistom mezyjskim w I wieku po Chrystusie (jest to trzecia część tomu I). Do całości sporządzony zostanie indeks rzeczowy, który ułatwi korzystanie z dzieła.

Twórcy projektu założyli, że w trakcie realizowania „Prozopografii Mezji” (Dolnej) informować będą o swych pracach w specjalnych „zeszytach roboczych”. Chodziło o pokazanie zarówno metody pracy, jak i o szeroko rozumianą dyskusję nad charakterem i przydatnością metody prozopograficznej. Ten ostatni cel przyświecał przede wszystkim pierwszemu z „zeszytów” o programowym tytule *Prosopographica*³. Znalazło się w nim wiele artykułów nawiązujących bezpośrednio do problemu stosowania metody prozopograficznej. Wśród nich za szczególnie ważny uznać trzeba tekst J. Kolendo⁴. Autor wskazał, wychodząc z analizy książki włoskiego uczonego G.L. Gregori o prozopografię włoskiego miasta Brixia (dz. Brescia)⁵, na sensowność i potrzebę prowadzenia tego typu badań, jakie zostały podjęte w Poznaniu.

Kolejne dwa „zeszyty robocze” zatytułowaliśmy *Studia Moesiaca*⁶, co odpowiada w pełni terytorialnemu zakresowi projektu. Nie oznacza to bynajmniej, że znajdują się w nich materiały dotyczące tylko i wyłącznie Mezji. W obydwu tomach zamieszczone zostały również studia odnoszące się, w szerokim znaczeniu, do metody prozopograficznej, epigrafiki i onomastyki. Istotne jest także, że każdy z tomów zawiera konkretne hasła, będące w założeniu propozycją do ewentualnej dyskusji naukowej.

Projekt realizuje przede wszystkim środowisko poznańskie, ale we współpracy z kolegami z Bułgarii i Rumunii.

Leszek Mrozewicz

Ier COLLOQUE INTERNATIONAL „L'ARCHEOLOGIE DE LA MER NOIRE”

(Konstancja, 21-24 kwietnia 1994 r.)

W dniach od 21 do 24 kwietnia 1994 roku w Konstancji odbyło się pierwsze kolokwium organizowane przez Ministerstwo Kultury Rumunii, Dyрекcję Generalną Ochrony i Waloryzacji Narodowego Dziedzictwa Kulturalnego oraz Muzeum Historii Narodowej i Archeologii (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie) w Konstancji – poświęcone problemom archeologii nadczarnomorskiej.

³ *Prosopographica*, hrsg. von L. Mrozewicz, K. Iłski, Poznań 1993.

⁴ *Die Prosopographie der Bewohner der römischen Stadt Brescia*, s. 115-118.

⁵ G. L. Gregori, *Brescia romana. Ricerche di prosopografia e storia sociale, I. I documenti*, Roma 1990 (Vetera 7).

⁶ *Studia Moesiaca*, ed. L. Mrozewicz, K. Iłski, Poznań 1994; *Studia Moesiaca II*, ed. L. Mrozewicz, K. Iłski, Poznań 1994..